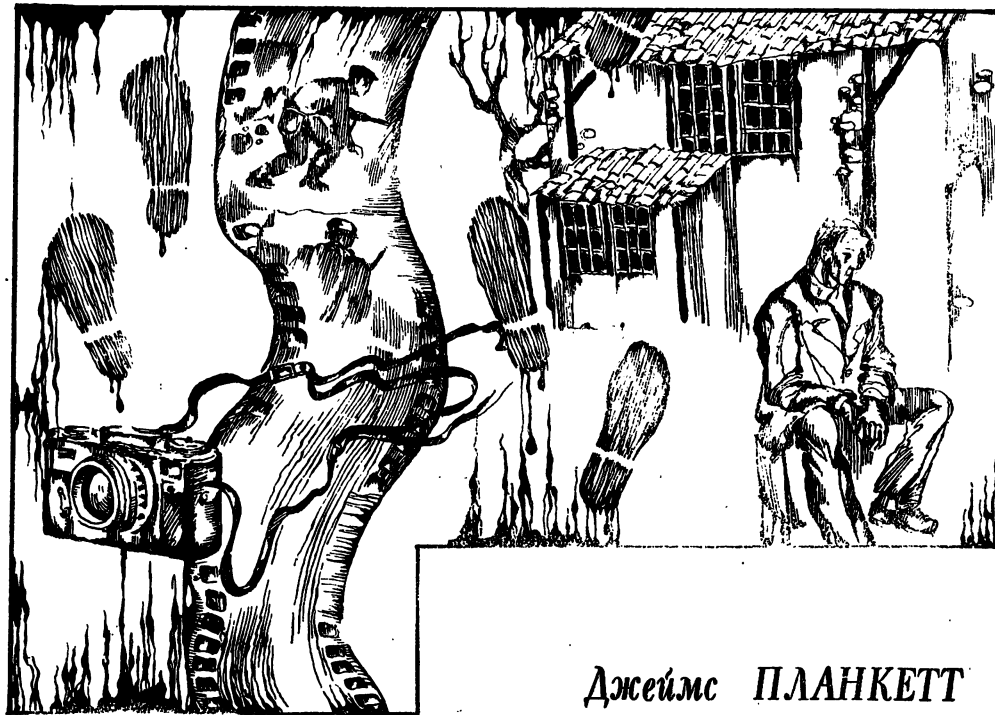

Джеймс ПЛАНКЕТТ

СЕНСАЦІЯ

Непомітно глянувши в один бік і в другий, Мерфі переконався, що ніхто на нього не дивиться. Він нахилив парасольку, звернув у добре знайомий йому завулок і ввійшов бічними дверима у бар «Пулбег». Перед тим, як піднятися вузькими сходами, він обтрисався від снігового снігу, а опинившись у залі, сразу замовив порцію підігрітого віскі, що її обіцяв собі цілий ранок. Потім оглянув присутніх.

Публіка складалася із завсідників цього закладу, як то звичайно бувало під час перерви на ленч, — кілька акторів із сусіднього театру, режисер, група службовців, що як і він, працювали неподалік у міністерстві зовнішньої торгівлі. Його приятель Кейсі жваво розмовляв про щось у гурті, до якого входило й троє акторів. У центрі їхньої уваги, як видалось Мерфі, був якийсь незнайомець.

В голові у Мерфі трохи гуло. Награна збудженість і дружній гомін бару були для нього приємною зміною після безбарвної монотонності вулиці. Він стиснув пальцями келишок і глибоко зітхнув. На нього повіяло затишним теплом. Одвівши келишок від уст, Мерфі зустрівся поглядом з Кейсі й кивнув йому. Той у відповідь значливо підморгнув. Спершу Мерфі зрозумів це підморгування як натяк на ту п'ятику, яку вони влаштували учора ввечері, і на спільно пережиті муки. Але Кейсі не лише підморгнув, а ще й кивнув великим пальцем у бік незнайомця.

То он воно що! Незнайомець потрапив на зуби акторам, і тепер вони розважаються його коштом. З незнайомцями, що заходили у «Пул-

бег», таке не первина. Актори ці — хоча й добрі, зрештою, хлопці — були неабиякі мастаки до всяких витівок, і завсідникам бару надовго западали в пам'ять жарти, об'єктом яких ставали декотрі випадкові відвідувачі. Товариством цих акторів часто тішились і Кейсі з Мерфі. Отож і зараз Мерфі, глянувши уже з цікавістю на акторів та незнайомця, розуміюче посміхнувся. У таких справах він сам не раз бував одним із заводіїв.

Мерфі замовив другу порцію віскі й саме міркував, хто б міг бути цей незнайомець, коли Кейсі підвівся й підійшов до нього.

— Що там у вас? — спитав Мерфі.

— Та комедія, — відповів Кейсі впівголоса. — Іди до нас.

— А що це за один?

— Англійський журналіст. Його прізвище Сміт.

Мерфі, наготувавшись почути щось кумедне, здивувався:

— Ну то й що, як він журналіст?

— А знаєш, чого він хоче? — запитав у свою чергу Кейсі. — Сфотографувати загін ІРА під час військової підготовки і взяти інтерв'ю у когось із їхнього керівництва.

— Небагато хоче, — відказав Мерфі, аж очі розширивши в подиві.

— Він десь почув, ніби «Пулбег» — це пристанище хлопців з ІРА. А актори стали підігрувати йому. Ходім до нас, бога ради! Там таке закрутилося!

— Зачекай хвилинку, — відповів Мерфі. — Спершу я замовлю ще порцію.

Він так і зробив. Ось у цьому й полягали переваги «Пулбегу» перед іншими подібними закладами: життя тут завжди пульсувало, і завсідники були аж ніяк не ординарною публікою. У «Пулбегу» завжди було з ким поговорити про філософію чи релігію — тут зналися на таких матеріях. Або про поезію. Або, як на те пішло, і про кінні перегони, і про собак. До того ж тут раз у раз випадала нагода угати небанальний дотеп, щоб потім, переповідаючи його, пожвавити анонімні гідини сидіння у міністерстві.

Мерфі взяв свій келишок і рушив за Кейсі. Незнайомцеві його відрекомендували як Шона О'Мерчу. Мерфі трошки збентежився, почувши ірландську форму свого імені, але за хвилину вирішив, що це, певно, складова частина жарту. Журналіст відразу перекинувся увагою на нього. Він заговорив про кілька недавніх акцій, здійснених у Північній Ірландії підпільною армією, і про те, що його газета зацікавилася цими подіями. Редакція поставила перед ним завдання зробити фото й узяти інтерв'ю. Приїхавши в Дублін, він пробує зав'язати відповідні контакти. Мерфі ховав глузливу посмішку за неусміхненим обличчям. Тоді журналіст сказав:

— Коли мені натякнули, що треба прийти сюди, я спочатку не повірив, містере О'Мерчу. Це не тому, що я так легко відступаю від свого, — просто мене вже кілька разів спрямовували на хибний слід. Але тільки-но я почув ірландську мову, як зрозумів, що ви саме ті хлопці, яких мені треба.

Один з акторів повернувся до Мерфі й винувато скривився:

— Ми розмовляли по-ірландському, а він нас підслухав.

Слова ці були промовлені розгублено-вибачливим тоном, наче для того, щоб попередити можливий докір.

— Справді, — підтвердив інший актор. — Містер Сміт застукав нас зовсім зненацька.

Перший актор повторив, запобігливо звертаючись до Мерфі:

— Атож, зовсім зненацька, сер.

Слово «сер» стривожило Мерфі. Він починав здогадуватись, куди вони хилять.

— Що в біса ви маєте на увазі оцим своїм «сером»? — обурився він.

— Пробачте, це у мене вихопилось... — мовив актор.

Під зляканим поглядом Мерфі актор начебто аж почервонів.

Мерфі вирішив зразу опанувати ситуацію. Одна річ морочити дурного англійського газетяра, котрий сподівається прямо в громадському закладі налагодити зв'язок з такою підпільною організацією, як Ірландська республіканська армія. І зовсім інша, коли тебе самого виставляють у ролі якогось керівника цієї організації, а потім ще й понаписують про тебе в англійській пресі чортзна-яких небезпечних дурниць. Не кажучи вже про юридичний аспект питання: він державний службовець, отож не має права й на мило підходити до всяких таких справ. Ні, так не годиться.

— Послухайте, містере Сміт, — почав терпляче пояснювати Мерфі. — Я не знаю, яких побрехеньок наговорили вам ці хлопці, але я не маю нічого спільного з ІРА.

— Я розумію вашу обережність, містере О'Мерчу, — запевнив його журналіст. — Не думайте, що я щось викажу. Або що наша газета виступить у неприхильному дусі. Ми знаємо, яку кривду заподіяно ірландцям. Вміщені у нас статті з ірландського питання викликали занепокоєння серед торі. Саме тому ми й хочемо мати ці фотографії.

— А крім того, треба врахувати, що це зайвий раз приверне увагу громадськості до нашої справи, — докинув один з акторів.

— Справді. Для організації це буде корисно, — додав другий.

— Прихильний відгук про мету ІРА, — знов озвався перший.

Мерфі треба було якусь хвилину, щоб зібратися з думками. Ця спільна атака трохи ошелешила його. Журналіст, зрозумівши мовчанку Мерфі як вагання, глянув на нього з надією.

— Послухайте, — голосно заявив Мерфі. — Я нічого не знаю про цю бісову ІРА. Я мирна людина, у мене за плечима двадцять років служби в міністерстві зовнішньої торгівлі. Я прийшов сюди, щоб тихо й мирно собі випити...

Раптом його шарпнув за рукав Кейсі.

— Тихше, бога ради!

Від цього єдиного доторку свого найближчого приятеля Мерфі мало не підскочив на стільці.

— То ти теж з ними? А нехай тобі...

— Та ні, ні, — урвав його Кейсі. — Глянь он, хто ввійшов.

Мерфі озирнувся і враз припинишк.

Новий клієнт влаштувався за стойкою і з похмурою зосередженістю замовив порцію віскі. То був високий сухорлявий чоловік з вилицюватим обличчям. Він чемно кивнув до найближчих сусідів і тут-таки забув про них, заглибившись у читання газети. Новоприбулий, на ім'я Гемпенстол, був безпосереднім начальником Мерфі по службі. У «Пулбегу» він показувався лише зрідка. І якщо випивав, то з суто лікувальною метою. Можливо, вранці він чхнув, і це викликало в нього побоювання. Або, може, у нього була спазма в шлунку. Або грип у легкій формі. Світ, у якому він жив, не знав гумору, а після трагічної смерті його дружини, і взагалі ніяких радощів. Єдиною втіхою цього чоловіка було вивчення службових інструкцій, усіх різновидів цих інструкцій, що їх

він дотримувався з неухильною педантичністю. Тільки цим і боліла його душа. Говорив він мало і виключно на службові теми.

— Думаєш, він почув? — упівголоса запитав Мерфі.

— Коли й не почув, то не з твоєї вини, — понуро відповів Кейсі. Гемпенстол був начальником і Кейсі. Журналіст пожадливо нахилився вперед.

— Хто це?

— Мій начальник, — прошепотів Мерфі краєчком уст.

Один з акторів докинув:

— Головань.

— Як ви сказали? — перепитав журналіст.

— Ніхто не повинен знати його справжнього імені, — пояснив актор, — через це ми називаємо його «Головань».

— Ага, — з виглядом повного розуміння відказав журналіст.

Це вже було занадто для Мерфі. Він силкувався говорити тихо, але його розбирано обурення, і голос мимоволі звучав лункіше, ніж хотілося б.

— Послухайте-но. Пора це припинити. Коли я сказав, що він мій начальник, то саме це я й мав на увазі — що він мій начальник. Я не збираюся тут сидіти...

Гемпенстол опустив газету нижче.

— Та тихіше, хай тобі чорт! — засичав Кейсі. — Він же дивиться просто на нас!

Журналіст, по-своєму витлумачивши слова Кейсі, запитав:

— Гадаю, це нічого не дасть, коли я звернуся прямо до... гм... Головань?

Відповідь йому стала ясна з того, як Мерфі враз змінився на обличчі. Він додав ту ж мить:

— Перепршую, містере О'Мерчу. Я вас цілком розумію. Забудьте, що я сказав.

Журналіст ще більше стихив голос і попрохав, як він висловився, «дати йому одну пораду». Все, чого він прагне, — це сфотографувати якийсь загін під час бойової підготовки. Фото буде використано в такий спосіб, що це тільки сприятиме доброму імені мужньої і винахідливої організації.

— Можете довіритись йому, — сказав один з акторів. — Він співчуває нашим. Я читав його статті.

Але журналіст під впливом чотирьох порцій віскі відчув потребу з'ясувати свою позицію докладніше.

— Ні, сказати «співчуває» — не зовсім точно, — поправив він. — Мое правило — спочатку зрозуміти, що до чого, скласти собі думку й лиш тоді висвітлювати справу. Тобто подавати неупереджену інформацію. Це те, що мої колеги і я з гордістю називаємо «британською об'єктивністю».

— Британська об'єктивність, — схвально кивнув актор з виглядом людини, яка має досить широкий кругозір, щоб віддати належне і супротивникові.

Начебто піддавшись миттєвому пориву, його колега сказав:

— Потисніть один одному руки.

Журналіст трохи здивовано глянув на простягнену руку, але потис її з усією щирістю.

— Тепер скажіть йому, — звернувся до Мерфі перший актор.

Мерфі сушив собі голову водночас двома проблемами. Перша — це присутність Гемпенстола, котрий міг чути те, що тут говорився. І дру-

га — з ким розправитись у першу чергу, враховуючи своє становище і можливості: з акторами чи з журналістом. Мерфі подумав про журналіста. Глянувши ліворуч у вікно, він побачив, як ударяються в шибки пластові снігу. І враз у нього зблиснула ідея, як помститися журналістові. За сімнадцять миль від міста у горах є одна загублена місцевина — такий собі видолонок з річкою, багатою на рибу, і там на перехресті кількох доріг розташоване селище, і в ньому харчівня. Улітку вони з Кейсі іноді виїжджали туди автобусом трохи подихати свіжим повітрям і добре випити. А взимку то був богом забутий куток, високі сніговики замети часто геть відрізали його від зовнішнього світу.

— Тільки тихенько, — прошепотів Мерфі.

Голови всіх нахилилися до нього.

— За сімнадцять миль на південь тут є один видолонок, Сліфейда, — сказав він. — Приїжджайте туди завтра і зайдіть до харчівні Джона Джо Флінна.

— А як туди дістатися? — запитав журналіст.

— Будь-яке таксі вас підкине. Скажете просто, що вам треба до Сліфейди.

— І що я маю сказати Фліннові?

Один з акторів тут-таки відповів:

— Коли ввійдете, скажіть: «Dia Dhuit»¹.

— Розумію, пароль.

Це було навіть краще, ніж актор сподівався.

— Саме так. Якщо Флінн відповість: «Dia's Muire Dhuit»², — значить, усе гаразд.

— А можна мені сказати, що мене послав містер О'Мерчю?

— Ні. Якщо він питає, скажіть тільки, що ви від Машкари.

— Від Машкари, — повторив журналіст.

— Ну, от тепер ви й домоглися чого хотіли.

Потім вони деякий час навчали журналіста правильно вимовляти це звичайнісіньке ірландське вітання, що його він сприйняв за пароль, а тоді ще написали йому, як вимовляється відповідь на те вітання, щоб він міг розпізнати її на слух. Поки тривала ця розмова, Гемпенстол вийшов. Невдовзі й журналіст зібрався йти. Усі щиро потисли йому руку. Коли він зник за дверима, Кейсі відчув потребу емоційно розрядитись.

— Ну... Хай мене грім поб'є... — почав він. Та тільки це й сказав, далі слів йому забракло. Він глянув на приятеля і всі гуртом зайшлися реготом — актори реготали від щирого серця, але Мерфі з деяким неспокоєм. У ньому зародилися побоювання, він уже майже шкодував, що піддався спокусі.

Протягом дня це почуття наростало в ньому. Будівля міністерства зовнішньої торгівлі була гнітючим лабіринтом коридорів і кабінетів, освітлених лампами під старомодними абажурами. Від віскі у роті лишився неприємний присмак. Мерфі почував себе препогано. Без будь-якої видимої причини життя сповнилося якоюсь невіразною погрозою. У такі дні, як сьогодні, Мерфі часто спадало на думку, що він уже старий для витівок за чаркою, і він не раз ділився цими сумнівами з Кейсі. У своїх розмовах вони називали це відчуття «дотиком року божого».

¹ «Бог з тобою» (ірл.) — ірландське вітання.

² «Бог і діва Марія з тобою» (ірл.).

Часом вони подумували, чи не пора б їм одружитись, дарма що платня у них була доволі невисока. А тут ще й цей клопіт з кореспонденцією на столі у Мерфі. Леді Блантон-Гау розпочала кампанію проти вивозу до Франції живих коней для вжитку на м'ясо. Вона заснувала «Комітет порятунку коней». Профспілки зі свого боку подали в цій самій справі петицію до міністра. Леді Блантон-Гау привселюдно похвалила робітництво за гуманність. Але, як виявилось, передчасно. Профспілки незабаром роз'яснили, що вони зовсім не заперечують, щоб французи споживали кінське м'ясо. Вони просто хочуть експортувати це м'ясо у вигляді консервів, таким чином забезпечивши роботою працівників різних та консервних фабрик. Отож тепер леді Блантон-Гау і профспілки були на ножах. А Мерфі належало скласти начерки листів — одного до леді Блантон-Гау, в якому має бути зазначено, що її заява пильно вивчається, і другого до конгресу тред-юніонів — такого змісту, що, мовляв, з огляду на високі цифри безробіття, міністр сприйняв їхнє подання з прихильною увагою. Потім обидві зацікавлені сторони подбають про те, щоб одержані ними відповіді набули бажаного розголосу. Мерфі вже п'ятий день морочився з цією складною проблемою. Раптом дзвінок сповістив, що його викликає до себе в кабінет Гемпенстол.

Начальник сидів, повитий запахом дезинфікуючих речовин, і пошмоктував таблетки від горла, які тримав у шухляді свого стола.

— Я маю дещо сказати вам у неофіційному порядку, — почав Гемпенстол, помахом руки запросивши Мерфі сісти.

Мерфі всім своїм виглядом намагався показати, що кожне начальникове слово буде вислухано з найпильнішою увагою.

— Я говорю як у ваших власних інтересах, так і в інтересах нашого департаменту.

— Розумію, сер.

— Сьогодні під час перерви на ленч я був у «Пулбегу». Я відчуваю, що у мене починається грип, і мені треба було вжити застережних заходів. Ви, можливо, бачили мене.

— Та от коли ви сказали, то я пригадав, начебто й справді вас бачив.

— Я випадково почув, як ви згадали одну підпільну організацію. Я не маю сумніву, що назва її просто впливля по ходу розмови...

— Саме так, запевняю вас.

— І все-таки, я вважаю за свій обов'язок нагадати вам, що навіть у неслужбові години державний службовець залишається державним службовцем. Обачливість вимагає від нього уникати дискусій політичного характеру. І особливо розмов про діяльність підпільної армії, що її акції суперечать законам уряду, якому він служить. Я не думаю, що є потреба далі розвивати мою думку. Порушуючи цю справу, я дбаю про вашу кар'єру. Адже ви служите в нас досить довго.

— Двадцять років.

— Мені здавалося, навіть більше.

— Я хотів би пояснити, що згадка про ІРА...

— Годі. Я вважаю, що немає необхідності ще раз називати цю організацію.

— Її згадали тому, містере Гемпенстол...

— Чудово. Я вас більше не затримую.

Розгублений і стривожений, Мерфі повернувся на своє робоче місце. Зосередитись на проблемі кінського м'яса тепер стало ще важче, ніж раніше. Поволі насувався вечір. Мерфі відчував, як за потемнілими шибками нечутно тануть сніжинки. Після кількох хвилин бентежних

роздумів він зателефонував Кейсі, котрий, як виявилось, був у найкращому гуморі. Мерфі сказав:

- Це ми необдумано утнули.
 - Що саме?
 - Ти знаєш, що.
 - А, ти про оту комедію!
 - А він таки трохи йолоп.
 - Хто?
 - Ти знаєш, хто.
 - Здорово ми його розіграли.
 - Гадаєш, він справді поїде?
 - Куди?
 - Ти знаєш, куди.
 - Я б не здивувався.
 - Слухай. Зустріньмося після роботи.
 - Там, де звичайно?
 - Ні. Краще в іншому місці.
 - Чорт! Я не можу. Домовленість.
 - Шкода. Ну та добре. Завтра побачимось. У перерві на ленч.
 - В іншому місці?
 - Ні. Нехай уже там, де звичайно.
 - О'кей. До речі, це видалось мені дуже дотепним.
 - Про що це ти?
 - А що тебе назвали «Машкарою».
- Мерфі здригнувся й поклав трубку.

Минуло два дні. За цей час нічого не сталося, і Мерфі почав спокійніше дивитись на всю пригоду. Історія про те, як він спровадив британського журналіста до Сліфейди ловити витрішки, обійшла всі пивнички. Уже в трьох закладах завсідники просили його розповісти, як це все було. Розповідь Мерфі всюди сприймали з бурхливими веселощами. У цій історії людям вбачалося щось навидивовижу фантастичне. Чоловік з фотоапаратом, озброєний як паролем, невинним ірландським вітанням, подався в завіяну снігом глушину шукати ІРА. То було однаково, якби Мерфі послав його вполювати міфічного однорога. Хтось один сказав, що ця пригода чудово характеризує англійців і показує, наскільки обмежена їхня уява. Другий сказав: ні, навпаки, це показує, що в них забагато уяви. Третій сказав, що уява тут абсолютно ні до чого. Річ просто у тому, що англійці вірять у себе, чого ірландцям якраз бракує. Ще один сказав: ні, коли це щось і доводить, то тільки те, що англійці вірять в ірландців. Мерфі, коли запитали його думку, скромно визнав, що якоїсь певної думки не має. Узагальнювати небезпечно. Усе зводиться до того, в кого яка вдача, сказав він; кожен має свої слабкості, треба лише знати, як їх використати. Правда, сказати це куди легше, аніж зробити.

— Але вам воно виявилось до снаги, — захоплено визнав один із слухачів. — Скидаю перед вами капелюха!

І всі присутні поскидали перед ним капелюхи, навіть ті, хто й не носив їх. Мерфі був приємно вражений. Тішитись доброю думкою такого товариства — це був єдиний прояв честолобства, який він міг собі дозволити..

Життя навчило Мерфі вірити в долю. Але навчило й не поклада-

тись на неї, про що він згадав уже наступного дня, коли Гемпенстол знову викликав його до себе в кабінет.

— Ви пам'ятаєте нашу недавню розмову? — почав Гемпенстол.

— Авжеж, сер.

— А ви бачили сьогоднішній номер «Дейлі еко»?

— Ні, сер, я не читаю англійських газет.

— Ось він у мене лежить. Там є одна фотографія.

Гемпенстол розгорнув газету перед Мерфі, який нахилився, щоб краще роздивитися. Серце його завмерло. На фото було знято кільканадцятьох чоловік з рушницями — вони нерівним строем ішли засніженою галявиною серед сосняку. Вгорі був заголовок: «Маневри ІРА», а під ним «Сенсаційний фотодокумент нашого спеціального кореспондента про військові навчання в горах Ірландії (див. нижче)».

Репортаж починався такими словами:

«Ще не пробувши в Дубліні й 12 годин, наш спеціальний кореспондент з'ясував, що необхідно пробитися крізь снігові замети й завали до маловідомого селища менш як за сімнадцять миль від центру ірландської столиці. Це селище — Сліфейда, де міститься...»

— Сліфейда, — мимохіть повторив Мерфі.

— Вам знайома ця місцевість? — запитав Гемпенстол.

— Та трохи, — визнав Мерфі.

— Ви не зовсім щирі, містере Мерфі, — гостро зауважив Гемпенстол. — Адже ви провели там дві свої останні відпустки. Так записано у вашій особовій справі. Як ви знаєте, під час останньої війни було запроваджено приписи, що вимагають від кожного службовця повідомляти про місце свого перебування у відпустці.

— Тепер пригадую, — визнав Мерфі. — Я їздив туди на риболовлю. Дивно, як це я забув.

Гемпенстол пильно глянув на нього. Він і так був невисокої думки про здібності Мерфі, але цей новий прояв його розумової обмеженості просто-таки вразив начальника.

— Я показав вам цю фотографію, щоб ви не думали, ніби я того разу був надміру прискіпливий. Звичайно, я розумію: той факт, що ви обрали Сліфейду місцем свого відпочинку, і ця фотографія не мають між собою ніякого зв'язку. Але сподіваюся, це допоможе вам зрозуміти, чому я звернув вашу увагу на неприпустимість легковажних розмов у громадських місцях.

— Дуже великою мірою допоможе, сер.

— Ці англійські газетарі всюди пхають носа. Ви тільки уявіть собі, що було б, якби один з них почув ваші слова й звернувся до вас. Як це могло б зашкодити вашому становищу державного службовця!

— Я дуже добре розумію, сер, що ви маєте на думці.

— Гаразд. Я не хочу, щоб який-небудь вчинок когось із моїх підлеглих поставив під підозру мій відділ. Можете вертатись на своє робоче місце.

— Дякую, містере Гемпенстол.

Побачення Мерфі з Кейсі цього вечора не схоже було на звичайні їхні зустрічі. Мерфі дякував долі, що засніжені вулиці огорнув присмерк, що всюди було людно. Йому здавалося, що його вже й вистежують. Час від часу в уяві Мерфі спалахувало видиво: десь на подвір'ї в кутку лежить розпростерте неживе тіло людини середнього віку, і до її

приношеного пальта прикріплено папірець зі словом «донощик». Тіло було його. Кейсі вже чекав Мерфі у невеликому підвальному ресторанчику. Це був дешевий гамірний заклад з яскраво розфарбованим автоматичним програвачем, біля якого танцювали, вихляючи задом, кілька груп підлітків. Поки двоє друзів сьорбали якусь на диво несмачну юшку, Мерфі обґрунтовував думку про необхідність терміново з'їздити до Сліфейди й розпитати Джона Джо Флінна. Кейсі не погоджувався:

— Я не бачу в цьому ніякого сенсу.

— Ти, може, й не бачиш. Але я бачу. У всіх забігайлівках балакають, що це я послав туди кореспондента. Ану ж довідається ІРА? Мене можуть навіть застрелити!

— Я ж про це й кажу, — пояснив свою думку Кейсі. — Якщо ми обоє поїдемо до Сліфейди, застрелити можуть нас обох.

— Джон Джо наш приятель, — наполягав Мерфі. — Він порадить нам, що робити, і принаймні ми точно довідаємося, що ж там було.

— Та й дорога тепер погана, — вдався Кейсі до іншого аргументу.

— Однак спробувати не зашкодить.

— А ти знаєш, в який гріш це обійдеться? Навіть якщо ми умовимо якогось таксиста, він здере з нас три шкури.

— Але ж можна взяти машину напрокат.

— А хто її поведе?

— Я поведу.

— Ти! — запротестував Кейсі. — Отакої! Тоді краще вже здатися на ласку ІРА і нехай буде, що буде.

— Ну, то гаразд, — сказав нарешті Мерфі з виглядом приреченого. — Тоді я поїду сам.

Минуло тільки дві години, а Кейсі вже гірко жалкував, що з почуття вірності таки поїхав з товаришем. Він поглядав збоку на Мерфі й думав, який біс підбив його податися в дорогу з цією худющою жалюгідною подобою людини. На колінах у Кейсі лежала неповна пляшка віскі, яку вони прихопили про всяк випадок, але навіть обіцяна нею втіха не дуже його бадьорила. Взятую напрокат машину на спусках заносило, а на підйомах вона підозріло буксувала. Мерфі сидів, незграбно зігнувшись над кермом, підборіддя його випнулося, обличчя від напруги й холоду зіщулилося і поменшало.

— Якщо я колись повернуся додому живий, — не витерпів нарешті Кейсі, — усі скажуть, я з глузду з'їхав. Доведеться брати у лікаря довідку, що я не схибнувся.

Машина рвучко гойднулася, але вирівнялася. Нерви Мерфі були як напнута струна.

— Це все через тебе — відвертаєш мою увагу! — гримнув він на приятеля.

Мерфі знов зігнувся над кермом. Уже декілька миль фари освітлювали саму лиш снігову пустку. Невдовзі дорога звузилась до кількох ярдів. Обабіч суцільними загородами тяглися замети. Знову пішов сніг. Сосни на крутих схилах понад дорогою лишилися вже позаду. Раз ліве колесо з'їхало в кювет, і Кейсі набрав повні черевики снігу, поки виштовхував машину назад на середину дороги. Не проїхали й милі, як ноги промокли й почали мерзнути. Кейсі сягнув рукою по пляшку з віскі. Тоді став шукати навромацки — спершу спокійно, а далі гарячково.

— Йй-бо зникла! — мовив він урешті.

— Що зникло?

— Та пляшка.

Мерфі несамохіть зреагував на це, натиснувши на гальмо. Машину занесло на один бік дороги, потім на другий, потім вона вирівнялась, повільно описала коло і зупинилася.

— Куди ж вона поділася?

— Мабуть, випала, коли я виліз виштовхувати машину з канави.

— То що будемо робити?

— А що, в біса, ми можемо!

— Нічого, мабуть. Тепер ми її не знайдемо.

— Треба гнати вперед, та й годі, — сказав Кейсі.

Поїхали далі. Ноги Кейсі мерзли все дужче й дужче. Йому вже було байдуже до всяких ІРА: він був переконаний, що й так помре від запалення легень. Раз чи двічі він чхнув. Десь так за півгодини, протягом яких обидва думали в основному про пляшку з віскі, що її десь там повільно заносить снігом, у Мерфі сійнула одна втішлива думка і він поспішив поділитися нею з Кейсі:

— Добре хоч пляшка була неповна!

Нарешті вони переїхали горбастий міст у глибині видолинку і звернули ліворуч до автостоянки перед харчівнею Джона Джо Флінна. Дві бензоколонки скидалися на сніговиків, штори на вікнах були спущені, двері щільно зачинені. Джон Джо очам своїм не повірив. Він повів прибульців у залу, ближче до каміна, в якому палахкотіли дрова, і язики полум'я відбивались яскравим блиском на бронзі й склі. І все раз по раз повторював:

— Хай господь милує — містер Кейсі й містер Мерфі! Хто б подумав!

Він не дозволив їм і словом озватися, поки не почастував з дороги двома по вінця повними келишками.

— Скропіть-но душу, — сказав він, — та скиньте черевики й шкарпетки. Ви ж, певно, промокли до рубчика.

Собі Джон Джо теж налив чарку і, піднявши її, промовив:

— Sláinte.

— Sláinte Mhór ¹, — відповіли гості.

— А питво у вас, як і завжди, добре, — схвально мовив Кейсі.

— Тож побавтеся ним, поки я принесу вам чогось на закуску.

Він подався до кухні, і на кілька хвилин гості лишилися самі. Від їхніх черевиків zostалися відбитки на викладеній плитками підлозі, з їхніх пальт на вішалці скапувала вода. В залі пахло городиною, горілкою, деревним димом. Гасова лампа, що звисала посеред зали зі стелі, відкидала жовтий пруг світла, з усіх боків оточений чорнотою. Гніт у лампі потріскував, навіюючи відчуття домашнього затишку. Джон Джо повернувся з чайником і тарілкою м'яса, до якого зголодніло допалися гості. Розмова точилася про погоду, про спільних приятелів, про се про те. Нарешті Мерфі відсунув порожню тарілку й замислено сказав:

— Ми приїхали в одній справі, Джоне Джо.

Той усміхнувся:

— Я так і подумав, що не милуватися ж природою ви сюди забралися.

¹ Будьмо здорові... За ваше здоров'я (ірл.).

Вони належно оцінили жарт. Потім Мерфі витяг з кишені номер «Дейлі еко» і розгорнув на столі.

— Як сказати правду, то ось через це. — І додав, коли Джон Джо непорозуміло глянув на нього. — Через це фото.

Джон Джо надів окуляри й пильно придивився до знімка.

— Оце маєш, і хто б подумав! — озвався він за хвилику. — То він, виходить, не жартував!

— Хто це — він? — запитав Мерфі.

Джон Джо сховав окуляри до кишені, щоб не заважали розмові.

— Та той самий чудій, що був тут одного дня. Припхався сюди не знати звідки із здоровою фотокамерою та англійською своєю вимовою. Та ще й знав звідкілясь моє ім'я. «Чи не ви будете містер Джон Джо Флінн?» — питає. А я йому: «Саме так і назвав мене панотець, коли кропив водичкою на хрестинах. Чим можу стати в пригоді?» Він оглянувся раз чи двічі на всі боки, наче хтось міг його підслухати, та й каже: «Dia Dhuit». Я й відказую: «Dia's Muire Dhuit». А сам дивуюся, що це чую від англійця ірландські слова. Далі він нахилився через прилавок і шепоче мені у вухо: «Я від Машкари».

— «Від Машкари»? — луною повторив Мерфі.

— Та щось таке, хоч я до ладу й не второпав, — провадив Джон Джо. — Знаєте ж, як воно з біса кумедно говорять ті англійці. Одне слово, лишився він у мене на ніч. А вранці за сніданком і каже, що приїхав сюди зняти на фото загін ІРА під час військової підготовки.

— І що ж ви йому на те?

— А що можна такому телепневі сказати? Я вирішив зіграти під його масть. Сказав, що це з біса серйозна річ — провести когось на навчання ІРА, і попросив трохи часу на роздум.

— І як він повівся?

— Та повторив те, що вже казав. Що його прислав якийсь Машкара. Цей Машкара йому просто з язика не сходив. Минуло так із півгодини. Тоді я, аби здихатись його, і кажу: як він хоче побачити щось для себе цікаве, то хай десь так ополудні піде на Рибальську косу. «Тільки боронь боже,— кажу,— щоб вас там хто не угледів». А сам собі дивуюся, як це я раніше не подумав про хлопців!

— Про яких таких хлопців? — здивувався Кейсі.

— Та розумієте, кілька днів тому наші хлопці домовилися тут про одне діло.

Раптом Джон Джо нашорошив вуха, коли знадвору почувся гуркіт, від якого аж шибки у вікнах забряжчали. За хвилину перед харчівнею зупинився великий вагозов.

— Це Лар Гологен із напарником. Зачекайте хвилинку.

Він пішов відчинити двері, а Мерфі з Кейсі багатозначно переглянулися. В обох було таке відчуття, наче вони опинились у самому осередді якоїсь протиурядової змови.

— Бач, він «Машкару» згадував,— зовсім недоречно прошепотів Кейсі.

— Я чув, — відповів Мерфі. Від випитого віскі він став ще нервозніший.

Увійшли водій вантажної машини з напарником і сіли неподалік, а Джон Джо став готувати для них чай, хліб та м'ясо. Така холоднеча, сказав водій, до ночі неодмінно розіграється хуртовина. Коли вони збираються вертатись?

— Сьогодні ввечері, — сказав Мерфі.

Водій обернувся до напарника:

— Сьогодні вони звідси не виберуться, еге ж, Гармлес?
— Хіба що аеропланом, — підтвердив напарник.
— Ми двічі провалювалися в кювет, поки перебрались через перевал, — сказав водій. — А досі його й зовсім завіяло.
— Може, вранці розпогодиться?
— Коли буде така ніч — то не думаю. Добрих два дні звідси не вибратись. — Навіть три, — докинув Гармлес.

Хазяїн приніс їжу, і шофери жадібно заходилися їсти. Коли вони підкріпилися, Джон Джо взяв у Мерфі газету й розгорнув перед водієм.
— Глянь-но сюди, Ларе.

Очі Джона Джо світилися від сподіваної втіхи. Лар уважно роздивився фотографію:

— Вгадаеш, що це? — спитав Джон Джо після паузи.

Водій ваговоза погладив підборіддя.

— В усякому разі не ІРА, — озвався він нарешті. — Впізнаю ось Тіма Мура й Джона Фіні.

— Еге ж, це вони, — погодився Гармлес. — Але я щось досі не помічав, щоб вони горіли бажанням пролити кров за Ірландію. Чи й за будь-що інше.

— То я скажу вам, що це таке, — аж сяючи проголосив Джон Джо. — Це полювання на собаку!

Водій зареготав:

— Невже справді?!

— Полювання на собаку? — розгублено перепитав Мерфі.

— Ви ж, мабуть, пам'ятаєте Метта Керрігана, що жив сам один у горах? — почав Джон Джо.

Звичайно, і Мерфі, і Кейсі пам'ятали того старого відлюдька.

— А кілька місяців тому він помер, — сказав Джон Джо. — І після нього лишилася клята стара дворняга, що її ніяк не можна було викурити з його халупи.

— І таке люте було псище, — докинув Гармлес. — Справдешній тобі нехристь, а не собака.

— Щира правда, — підтвердив його слова водій.

— Ну, тож і не дивно, що невдовзі та собацюра здичавіла, — вів далі Джон Джо.

— Та вона й раніше не була свійською, — знов озвався Гармлес. Він був злий на дворнягу, що колись покусала його.

— І вона почала шкодити щодалі більше — птицю рве, а тоді давай і на людей кидатись. Тож коли настала негода і хлопці посходилися зганяти худобу з гір у долину, то вирішили за одним заходом убити двох зайців — пристрелили заодно й пса, як пощастить його вистежити. Тим-то й узяли з собою рушниці.

— І таки пристрелили його на Орліній скелі, — зловтішно мовив Гармлес. — Кажуть, він не тільки здичавів, а й сказився.

— То це полювання і зняв англієць? — запитав Кейсі.

— Атож, — підтвердив Джон Джо. — Хлопці якраз вибираються в гори.

— А йому здалося, що це ІРА, — здогадався водій, знову заходячись реготом.

Тоді Джон Джо пояснив водієві, чому газетяр так подумав. Він розказав, як англієць прийшов до нього і як він здихався його, спровадивши на Рибальську косу. Водій разів три-чотири мало зі стільця не впав з реготу.

Мерфі глянув на Кейсі. Їм двом було не до сміху. Надворі розгулялася сніговиця. В широкому комині басовито гуготів вітер. А перед очима у них стояв перевал, де з кожною хвилиною наростали все більші замети.

— Що ж, доведеться випити, — сказав Мерфі. — Як довкола віскі, то куди дінешся? — ніби виправдуючись, звернувся він до Джона Джо.

Водій перестав реготати і, піднявши руку, попросив Джона Джо принести пива — мовляв, віскі їм з напарником уже й так перепало.

— Коли ми вдруге застряли з машиною, — пояснив Гармлес, — я раптом наштовхнувся на щось ногою. Дивлюсь — аж то почата пляшка віскі.

— Мабуть, у когось випала, — додав водій.

— Ну, ми й докінчили її, — сказав Гармлес і прислухався до нього-ди за вікном. — На добрих три дні завіє, — озвався він урешті, маючи на думці перевал.

Виявилося, що Гармлес таки вгадав. Мерфі й Кейсі змушені були застрягти у Джона Флінна. Вони подзвонили на пошту й послали Гемпенстолові телеграму з поясненням, що їх затримала хуртовина. При тій самій нагоді Джон Джо замовив на пошті дванадцять примірників «Дейлі еко» з фотографією. Адже кожен учасник собачого полювання захоче дістати собі на пам'ять газету, пояснив він.

На третій день, коли Мерфі сидів, задивившись у вікно, його раптом шпигнула думка, що на посланій Гемпенстолові телеграмі буде ж зазначено пункт відправлення — Сліфейдську поштову контору. Справа ще більш ускладнювалась. Спробуй-но поясни усе це Гемпенстолові! Він аж зблід, уявивши собі, в якій халепі опинився. Навіть Кейсі помітив, що з ним негаразд.

— Про що це ти думаєш? — спитав він.

Якийсь час Мерфі не відповідав, невідривно дивлячись на засніжену пустелю за вікном. Обличчя його було все так само бліде.

Нарешті він озвався:

— Про вічні сніги...

З англійської переклав
Ростислав ДОЦЕНКО

ІРЛАНДСЬКІ ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Чого не можеш здобути, того й кортить.

Краще трошки посидіти, ніж довго постояти.

У багатстві багато друзів, у злиднях нема й родичів.

То такий, що й з блохи здер би шкуру й натопив лою.

Як хочеш подарувати штани, не обрізай гудзиків.

Краще завчасно скінчити бенкет, аніж почати бійку.

Нехай і охолоне в тій шкурі, в якій розігрівся.

Кіт муркоче, бо така його воля.

Сліпий бачить тільки свій рот.